

PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUS

HT Risto Paunan toiminta Jouko Peltoniemi Oy:n tilintarkastuksessa

Tilintarkastuslautakunnan päätös 25.1.2023

Päätöksen diaarinumero: PRH/1108/10000/2022

Asian vireilletulo

Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) tilintarkastusvalvonta on tuonut tutkinta-asian tilintarkastuslautakunnan käsiteltäväksi sen vuoksi, että vuonna 2021 suoritettussa laaduntarkastuksessa on havaittu HT Risto Paunan toimintaan liittyviä puutteita hänen suorittamassaan Jouko Peltoniemi Oy:n tilikauden 1.5.2018-30.4.2019 tilintarkastuksessa. Pauna on antanut tilintarkastuksesta 16.8.2019 päivätyin vakimuotoisen tilintarkastuskertomuksen.

Paunan kuuleminen

Risto Pauna ei ole käyttänyt hyväkseen hänelle ilmoitettua mahdollisuutta kommentoida nyt käsiteltävänä olevaa tutkinta-asiaa asetettuun määräaikaan 15.11.2022 mennessä eikä sen jälkeenkään.

Paunaa on kuultu myös laaduntarkastuksen suorittamisen yhteydessä. Tilintarkastuslautakunta on ottanut nyt käsiteltävänä olevan tutkinta-asian käsittelyssä huomioon Paunan aikaisemmin PRH:n tilintarkastusvalvonnalle esittämät seikat.

Muu aineisto

PRH:n tilintarkastusvalvonta on esittänyt tilintarkastuslautakunnalle tilintarkastusvalvonnan suorittamassa laaduntarkastuksessa käytetyn keskeisen aineiston.

Uusintatarkastus

Paunan laaduntarkastuksessa vuonna 2021 on ollut kysymys uusintatarkastuksesta, jolla on jatkettu aikaisemmin vuonna 2017 aloitettua laaduntarkastusta. Laaduntarkastuksen kohteena vuonna 2021 on ollut eri tilintarkastustoimeksianto kuin vuonna 2017.

Ratkaisu

Tilintarkastuslautakunta antaa HT Risto Paunalle varoituksen.

Perustelut

Tilintarkastaja on toiminnassaan velvollinen noudattamaan ammattieettisiä periaatteita (tilintarkastuslain, TTL, 4 luvun 1 §) ja hyvää tilintarkastustapaa (TTL 4 luvun 3 §). TTL 4 luvun 12 §:n mukaan tilintarkastajan on järjestettävä toimintansa hyvän tilintarkastustavan mukaisesti toiminnan laajuus ja monimutkaisuus huomioon ottaen sekä kirjattava toimintatavat tämän varmistamiseksi. Toimintatapojen tulee sisältää riittävät periaatteet muun muassa riskienhallinnasta, sisäisestä vuosittain arvioitavasta laadunvalvonnasta ja toimeksiantoja koskevan aineiston toimeksiantokohtaisesta dokumentoinnista.

Tilintarkastuslautakunnan arvio Paunan toiminnasta

Tilintarkastusevidenssin hankkimisessa ja sen dokumentoinnissa on havaittu puutteita, jotka liittyvät tarkastustoimenpiteiden ja/tai evidenssin todennettavuuteen useilla tilintarkastuksen eri osa-alueilla.

Oman pääoman tarkastaminen

Tilintarkastusdokumentaatiosta ei ilmene, miten Pauna on tarkastanut oman pääoman oikeellisuuden. Taseen 30.4.2019 "Edellisten tilikausien voitto" -sarakkeen ja sen 30.4.2018 vertailutiedon luvuissa verrattuina tilinpäätöksen liitetiedoissa esitettyihin vapaan oman pääoman muutoksiin on havaittavissa epäjohdonmukaisuuksia. Tilintarkastusdokumentaatiosta ei tule esille, että Pauna olisi arvioinut edellä mainittujen poikkeamien mahdollisia vaikutuksia tilinpäätöksen antamaan oikeaan ja riittävään kuvaan yhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Oman pääoman jatkuvuuden tarkastus ei ole selkeästi todennettavissa tilintarkastuskansioista.

Tilinpäätöksen täsmäyttäminen kirjanpitoon, vertailutiedot ja liitetiedot

Tilintarkastusdokumentaation perusteella ei ole todennettavissa, että Pauna olisi täsmäyttänyt tilinpäätöksen kirjanpitoon, tarkastanut vertailutiedot sekä varmistunut liitetietojen oikeellisuudesta. Pauna on todennut työpaperissaan, että hän ei havainnut virheitä tai puutteita tilinpäätöksen täsmäyttämisessä kirjanpitoon, vertailutietojen tarkastuksessa eikä tilinpäätöstietojen oikeellisuudesta varmistumisessa. Nämä tarkastustoimenpiteet eivät ole todennettavissa dokumentaatiosta.

Muut olennaiset puutteet tilintarkastajan toiminnassa

Uusintatarkastukseen johtaneita aiemmassa laaduntarkastuksessa havaittuja puutteita ei ole tehdyn uusintatarkastuksen perusteella kaikilta osin korjattu ja Paunan toiminnassa on edelleen olennaisia puutteita:

- hallinnon tarkastamisessa
- tilintarkastuskansion sulkemisessa
- vaihto-omaisuuden tarkastamisessa
- intressitahojen kanssa toteutettujen liiketoimien tarkastamisessa
- tilintarkastussuunnitelmassa
- laadunvalvontajärjestelmässä

Hallinnon tarkastus

Tilintarkastusdokumentaatiosta ei ilmene, onko tilintarkastukseen toimitettu yhtiön pöytäkirja-aineisto ollut täydellinen ja onko Pauna käynyt läpi ja dokumentoinut kaikkia tilikauden aikana pidettyjen yhtiökokousten ja hallituksen kokousten pöytäkirjoja.

Laaduntarkastuksen johtopäätöksen mukaan yhtiön varsinainen yhtiökokous on pidetty, tilinpäätös vahvistettu ja osingonjaosta päätetty ennen kuin Pauna on antanut tilintarkastuskertomuksen. Tilintarkastusdokumentaatiosta ei ilmene, miten hän on arvioinut asian vaikutusta raportointiinsa. Varsinaisessa yhtiökokouksessa 5.8.2019 on pöytäkirjan mukaan esitelty tilinpäätös tilikaudelta 1.5.2018–30.4.2019 sekä vahvistettu kyseisen tilikauden tuloslaskelma ja tase. Yhtiökokouksessa on päätetty jakaa osinkona noin 22,4 tuhatta euroa. Yhtiökokouksen pöytäkirjassa ei ole mainintaa tilintarkastuskertomuksesta. Pauna on allekirjoittanut tilintarkastuskertomuksen 16.8.2019. Pauna on esittänyt 7.12.2021 päivätyssä vastineessaan, että yhtiön varsinainen yhtiökokous olisi pidetty 25.8.2019. Paunan laaduntarkastukseen toimittamassa aineistossa olevaan tekstinkäsittelyllä laadittuun yhtiökokouspöytäkirjaan on lisätty päivämäärän 5.8.2019 eteen käsin kirjoittamalla numero "2". Paunan aiemmassa 4.11.2021 antamassa vastineessa on kuitenkin kerrottu yhtiökokouksen päivämääräksi 5.8.2019 ja myös hallituksen kokous, jossa yhtiön tilinpäätös on hyväksytty, on pidetty 5.8.2019. Tilintarkastuslautakunta toteaa, että Paunan asiasta esittämät selvitykset ovat keskenään ristiriitaisia, mikä vähentää hänen dokumentointinsa uskottavuutta.

Tilintarkastuskansion sulkeminen

Pauna on allekirjoittanut tilintarkastuskertomuksen 16.8.2019 ja merkinnyt Stanssi-työkirjaansa arkistointipäiväksi 16.8.2019. Pauna on määrätty laaduntarkastukseen 2.12.2020 ja hänelle on lähetetty ohje laaduntarkastuksesta 4.12.2020. Pauna on lisännyt tilintarkastuskansioonsa uutta tilintarkastusdokumentaatiota 7.–9.12.2020 ja 11.12.2020. Nämä ajankohdat ovat todettavissa

tilintarkastuskansion (pdf-dokumentin) sivuilla 85, 134, 137, 141 ja 142 näkyvillä olevista asiakirjojen tulostuspäivämääristä. Stanssi-työkirja on merkitty läpikäydyksi 10.12.2020.

Hallituksen esityksen (HE 70/2016 vp) mukaan tilintarkastuskansion sulkemisella tarkoitetaan sitä, että siihen ei sen sulkemisen jälkeen lisätä aineistoa eikä siitä poisteta aineistoa eikä myöskään tehdä tai poisteta merkintöjä. Kansion sulkemisen määräaika koskevan säännöksen tarkoituksena on varmistaa tilintarkastuskansion sisällön luotettavuus ja eheys tilintarkastajan tekemän työn dokumentointina. Hallituksen esityksen (s. 35) mukaan säännöksen kannalta vakavia rikkomuksia olisivat kerran suljetun tilintarkastuskansion sisällön muuttaminen siihen kohdistuvien selvitysten alkaessa, esimerkiksi tilintarkastajan laadunvalvonnan tai häneen kohdistetun kanteen johdosta.

Tilintarkastuskansiota ei ole suljettu 60 vuorokauden kuluessa tilintarkastuskertomuksen allekirjoittamisesta tai Pauna ei ole dokumentoinut syitä uuden tilintarkastusdokumentaation lisäämiseen tilintarkastuskansion sulkemisen jälkeen. Tilintarkastuslain 4 luvun 10 §:n mukaan tilintarkastajan tulee koota tehtävää koskevat merkitykselliset tiedot ja asiakirjat tilintarkastuskansioon, joka on suljettava viimeistään 60 vuorokauden kuluttua tilintarkastuskertomuksen allekirjoittamisesta.

Vaihto-omaisuuden tarkastaminen

Tilintarkastusdokumentaatiosta ei ilmene, mitä tarkastustoimenpiteitä Pauna on suorittanut hankkiakseen tilintarkastusevidenssiä vaihtoomaisuuden olemassaolosta. Hän ei ole itse ollut läsnä inventoinnissa eikä suorittanut riittäviä vaihtoehtoisia tarkastustoimenpiteitä hankkiakseen tilintarkastusevidenssiä vaihto-omaisuuden olemassaolosta.

Liiketoimet intressitahojen kanssa

Tase-erittelyn mukaan yhtiö on ollut tilinpäätöshetkellä velkaa hallituksen puheenjohtajalle noin 56 tuhatta euroa. Pauna on todennut vastineessaan, että vahvistuskirjeen mukaan lähipiirisuhteet ja liiketoimet on esitetty kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä, ja että lähipiirisuhteita ja -liiketoimia ei ole.

Tilintarkastusdokumentaatiosta ei ilmene, onko Pauna arvioinut tarvetta esittää tilinpäätöksen liitetiedoissa tietoja lähipiiriin kanssa toteutetuista liiketoimista.

Tilintarkastussuunnitelma

Paunan dokumentaatiosta ei ilmene, että hän olisi tunnistanut ja arvioinut olennaisen virheellisuuden riskejä tilinpäätös- ja kannanottotasolla. Pauna ei ole dokumentoinut kannanottotasoista tilintarkastussuunnitelmaa, josta kävisivät selville suunniteltujen tarkastustoimenpiteiden luonne, ajoitus ja laajuus.

Tilintarkastajan raportointi

Tilintarkastuslain 4 luvun 3 §:n mukaan tilintarkastajan on noudatettava hyvää tilintarkastustapaa. Hyvän tilintarkastustavan lähteenä toimivat muun muassa kansainväliset ISA-tilintarkastusstandardit.

Pauna on antanut 16.8.2019 päivätyn tilintarkastuskertomuksen. Tilintarkastuskertomuksessa annettu lausunto tilinpäätöksestä on vakiomuotoinen. Pauna ei ole kuitenkaan hankkinut ja dokumentoinut tarpeellista määrää tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä kaikista olennaisista tilinpäätöseristä ja siitä, että tilinpäätös antaisi kirjanpitolain 3 luvun 2 §:n edellyttämän oikean ja riittävän kuvan yhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti.

Yhteenveto

HT Paunan tilintarkastusvalvonnalle esittämässä tarkastusdokumentaatioissa nyt kyseessä olevassa tarkastustehtävässä on olennaisia puutteita eikä se täytä hyvän tilintarkastustavan vaatimusta tarkastustyön asianmukaisesta dokumentoinnista. Paunan dokumentaation perusteella ei ole mahdollista saada selkeää käsitystä tilintarkastuksen suunnittelusta, riskiarviosta, suoritetuista tarkastustoimenpiteistä, hankitusta evidenssistä ja ammatilliseen harkintaan perustuvista ratkaisuksista eikä todeta, onko Paunan käytössä olleen tarkastusaineiston perusteella ollut asianmukaista päätyä hänen tilintarkastuskertomuksessaan esitettyyn vakiomuotoiseen lausuntoon.

Seuraamuksen määräämisessä huomioon otettavat seikat

TTL 10 luvun 1 §:n mukaan huomautus on riittävä seuraamus, jos tilintarkastajan moitittava menettely on vähäinen, siihen liittyy lieventäviä asianhaaroja tai se on taloudellisesti vähämerkityksellinen. Jos edellä tarkoitettu menettely on sellainen, että huomautusta ei pidetä riittävänä seuraamuksena, tilintarkastuslautakunnan tulee antaa tilintarkastajalle varoitus. Lain 10 luvun 7 §:n mukaan seuraamuksesta päätettäessä on otettava huomioon kaikki asiaankuuluvat seikat.

Edellä mainitut puutteet Paunan suorittamissa tilintarkastustoimenpiteissä ja niiden dokumentoinnissa antavat aihetta vakavaan kritiikkiin. Mahdollisen haitan tai vahingon määrää tilintarkastuslautakunnan ei ole mahdollista arvioida. Pauna on toimittanut häneltä pyydetty selvitykset laaduntarkastukseen, mutta ei ole vastannut hänelle tutkinta-asiassa lähetettyyn selvityspyyntöön.

Tilintarkastuslautakunta katsoo, että Paunalle on tilintarkastuslain 10 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan annettava varoitus.

Sovelletut säännökset

Tilintarkastuslaki (1141/2015) 1 luku 1 §, 4 luku 1, 3 ja 12 §, 7 luku 2 ja 5 §, 10 luku 1 ja 7 §

Valitusoikeus

Risto Paunalla on oikeus valittaa tästä päätöksestä Helsingin hallinto-oikeuteen.

Asian ratkaisseet tilintarkastuslautakunnan jäsenet

Pekka Pajamo (puheenjohtaja), Jussi Heiskanen (varapuheenjohtaja), Ari Ahti, Antti Fredriksson, Lasse Niemi, Riikka Rannikko, Tuomas Tahvanainen, Anders Tallberg ja Tiina Toivonen

PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUS

Tilintarkastuslautakunta
Pekka Pajamo
Tilintarkastuslautakunnan puheenjohtaja

Pekka Virtamo
Esittelijä
Tilintarkastusvalvonta

Liite Valitusosoitus